

Studiile de terminologie în istoria Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași

Mariana Flaișer*

Keywords: *terminology; meteorology; theater; chromatic*

Sunt greu de concentrat, oricât de mare putere de sintetizare am avea, cei 90 de ani de cercetare științifică a lingviștilor Institutului de Filologie Română „A. Philippide” în domeniul lexicologiei și al terminologiei științifice românești. Pasiunea pentru domeniul terminologiei științifice ne-a îndemnat să readucem în atenția dumneavoastră, într-o prezentare succintă, personalitățile de marcă ale Institutului care au contribuit la dezvoltarea lingvisticii românești, în general, și a lexicologiei, în mod deosebit.

Până a avea centre naționale de terminologie (Ter-Rom, 1991) și lucrări de teorie a lexicului specializat în care se operează cu termeni ca «terminologie amenajistă», «terminologie internă», «terminologie externă» etc., până a avea reviste de specialitate („Terminometro-2000”), școala de lingvistică de la Institutul „A. Philippide” din Iași a făcut operă de pionierat în domeniul terminologiei, al lexicului specializat, punând bazele cercetării științifice în acest domeniu. Studiile de lexicologie, de terminologie, teoretizările, metodele de cercetare promovate de A. Philippide, G. Pascu, G. Ivănescu, Vasile Arvinte, Gavril Istrate, Stelian Dumistrăcel, Ioan Oprea, Eugen Munteanu, Gabriela Haja, Cristina Florescu sunt exemple grăitoare în susținerea afirmațiilor noastre. În marea lor majoritate, lucrările de terminologie ale lingviștilor ieșeni sunt structurate pe tipare similare, urmărind elementele lexicale specifice unor anume domenii, proveniența (*etimologia*) și forma lexemelor, semnalarea prezenței gloselor și evidențierea mijloacelor de îmbogățire a terminologiilor, rolul calcului lingvistic, analiza problemelor de semantică, circulația termenilor, raportul dintre termenii științifici și cei populari etc.

Trebuie să menționăm că originalitatea fiecărei lucrări de terminologie derivă, în primul rând, din selectarea domeniilor de analiză: filosofie, lingvistică, limbaj religios, terminologia populară a meșteșugurilor, teatru, meteorologie etc., și, ulterior, din ponderea pe care autorii o acordă unor anumite procedee lingvistice considerate semnificative în procesul de terminologizare din corpusul limbajului special investigat. N.A. Ursu se axează pe proveniența împrumuturilor și complexitatea fenomenului adaptativ al neologismelor;

---

* Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr.T. Popa”, Iași, România.

Gavril Istrate, Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ioan Oprea, Cristina Florescu acordă o atenție sporită elementului popular românesc; Eugen Munteanu este preocupat de definirea și ponderea calculului lexical, iar în scrierile de terminologie ale lui Ioan Oprea găsim accente importante privind rolul și valoarea gloselor, a definiției lingvistice.

Structurile idiomatice și lexemele specifice unor meșteșuguri sunt analizate cu rigoare de Gavril Istrate, Vasile Arvinte și, în mod special, de Stelian Dumistrăcel.

Trebuie să subliniem întâietatea studiilor ieșene de terminologie în lexicologia românească. Încă de la începuturile existenței Institutului, primii cercetători s-au aplecat, în mod sistematic, asupra problemelor lexicului românesc, în general, și asupra terminologiei populare a unor meșteșuguri. G. Pascu este autorul unei lucrări referitoare la *Sufixele românești* (1916), lucrare indispensabilă în analiza oricărei cercetări de lexicologie, Gavril Istrate, Vasile Arvinte și Stelian Dumistrăcel publică articole care tratează terminologia cromatică, termenii specifici exploatarei lemnului și a plutăritului, numele mașinilor agricole etc. Explicația pentru permanenta atenție acordată de lingviștii ieșeni terminologiei populare din diverse domenii rezidă din faptul că proiectele fundamentale ale Institutului „A. Philippide” au fost realizarea *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina* și a *Dicționarului limbii române*.

Anchetele dialectale, investigarea în detaliu a particularităților fonetice, lexicale, morfotice din zona Moldovei și Bucovinei au avut ca rezultat acumularea unui imens material lexical din care lingviștii ieșeni au selectat și fructificat în studiile lor un prețios tezaur al limbii române.

Astfel, printre lingviștii cu preocupări de istorie a limbii române care au avut un rol important în orientarea specialiștilor către limbajul științific, mai exact spre terminologia filozofică este Gheorghe Ivănescu. Elev al lui A. Philippide, în a cărui școală lingvistică se simțea integrat organic, Ivănescu, în studiile în care analizează momentele semnificative din evoluția limbii române, face deseori referiri la terminologie, de pildă la „terminologia de origine latină este reprezentată în toate domeniile, dar numai în elementele esențiale. Când se intră în amănunte, se dă de termeni traci sau daci, slavi, grecești, maghiari, turci etc. [mai târziu neologisme, n.n.]” (Ivănescu 1980: 737). Se ajunge sub presiunea acestor invazii neologice din limbajul științific „să existe două stiluri: unul cu termeni neoași și altul cu termeni neologici inutili, care se observă în limba noastră literară, de la latiniști până astăzi” (*ibidem*: 738).

În istoria Institutului trebuie readus în memoria contemporanilor rolul profesorului Gavril Istrate, care, după 1950, împreună cu A. Dima, Ștefan Cuciureanu și Gheorghe Ivănescu înființează secția de istorie a limbii literare. De altfel, activitatea științifică a lingvistului Gavril Istrate n-a fost niciodată ruptă de marile proiecte de cercetare ale Institutului: a participat la realizarea *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina* și a *Dicționarului*

limbii române, lucrări pe care le recomandă studenților de la Litere insistând asupra importanței limbajului popular în procesul de modernizare a limbii române literare. Mulți dintre cercetătorii Institutului i-au fost studenți și doctoranzi și îi cunosc îndeaproape scrierile. Între articolele sale se află și două lucrări care se încadrează, *stricto sensu*, în domeniul terminologiei științifice: *Noțiunea de femeie stricată și terminologia animalelor*, publicat în 1948, și *Terminologia cromatică*, apărut în 1970. Se știe că asemuirea femeii, fie aceasta prostituată, fie femeie onorabilă, cu animalele datează din cele mai vechi timpuri, iar imaginația românilor pare a fi fără stavilă când trebuie să o numească, mai ales, pe femeia păcătoasă. În articolul lui Gavril Istrate sunt analizate sintagme foarte colorate din diferite spații etnolingvistice românești, îmbogățind inventarul terminologiei referitor la *femeia stricată*.

Interesant este și studiul referitor la *Terminologia cromatică în limba română*. Autorul subliniază faptul că a fost determinat să cerceteze acest capitol al terminologiei românești întrucât „nimeni n-a urmărit în literatura noastră răspândirea terminologiei culorilor la scriitori, cu eventualele funcții stilistice, cu preocuparea de a discerne elemente de psihologie în funcție de această răspândire a terminologiei cromatice” (Istrate 1948: 899). Folosind o bogată bibliografie în analiza cromaticii românești, autorul inventariază sinonimele termenului generic *culoare* (*vopsea, boia, farbă, feșteală, boială, fel, formă, față*) și propune o clasificare a numelor culorilor în funcție de forma termenilor (Istrate 1970: 903), evidențiind varietatea și bogăția inventarului lexical al numelor derivate pentru culori. În numeroasele studii ale profesorului se insistă în mod special asupra rolului limbii populare în ansamblul limbii române literare.

În istoria lexicologiei românești, lingvistul N.A. Ursu este cel care a orientat cercetarea științifică spre teritorii mai puțin investigate în acel timp, și anume cel al terminologiei științifice. Studiarea limbajelor speciale, a lexicului special dintr-un anumit domeniu, în contrast cu limbajul comun, debutează cu lucrarea *Formarea terminologiei științifice românești* (1962). Autorul consideră că în procesul de modernizare a limbii românești literare limbajul științific românesc are un rol determinant. N.A. Ursu, prin abordarea terminologiilor din diferite domenii științifice (geografie, fizică, medicină, matematică), demonstrează că termenii științifici, cu toate dificultățile de adaptare ale acestora, cu prețiozitatea și inutilitatea unor neologisme, au avut un rol major în formarea limbajului științific românesc. În studiul *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare. 1760–1860*, lucrare realizată în colaborare cu Despina Ursu (2004), autorii insistă asupra problemei etimologiei neologismelor intrate în limba română, subliniind rolul împrumuturilor lexicale în dezvoltarea și modernizarea limbajului științific românesc.

Pentru profesorul Vasile Arvinte analiza unui termen înseamnă o abordare exhaustivă, autorul cercetând cuvântul cu pasiunea miniaturistului chinez

care gravează într-un bob de orez o grădină paradisiacă. Cine l-a ascultat conferențiind despre *a dezmierda* și *a desfăta* sau a citit lucrarea *Român, România, Românesc* îmi va da dreptate. Activitatea lingvistului Vasile Arvinte în istoria Institutului „A. Philippide” se leagă de momentul înființării colectivelor de toponimie și dialectologie. A lucrat la *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, iar în domeniul lexicologiei se remarcă prin cercetările privind *Raporturile lingvistice româno-germane. Contribuții etimologice* (2002), *Terminologia exploatării lemnului și a plutăritului* (1957), *Din terminologia corpului omenesc: „șold”, „coapsă”, „pulpă” (pe baza ALR). Încercare de analiză structurală a lexicului* (1963).

Referitor la una dintre cele mai valoroase lucrări ale lui Vasile Arvinte, *Român, România, Românesc*, trebuie să reamintim că în aceasta autorul explică originea și circulația etnonimelor menționate cu dorința de a stabili adevărul istoric al creării acestor termeni. Și poate nu este inutil să subliniem că Vasile Arvinte acordă un spațiu generos opiniilor istoricului Dimitrie Daniel Philippide (strămoș al lui A. Philippide), cunoscut ca „un mare iubitor al poporului român” (Arvinte 1983: 28), care denumea prin „Rumunia toate teritoriile locuite de românii nord-dunăreni” (*ibidem*: 29). Autorul subliniază faptul că

D.D. Philippide, deși nu poate fi socotit creatorul numelui modern al țării noastre prin folosirea termenului de România, a dat expresiei conștiinței de neam a românilor sub forma specifică a conștiinței unității naționale (*ibidem*).

Concluzia cercetătorului ieșean în urma analizei întregului câmp onomasiologic, semantic și noțional al etnonimului *România* este că „Procesul creației numelui propriu al țării, din material lingvistic propriu s-a petrecut «sub ochii» generației patruzecioptiste” (*ibidem*: 212) iar

Unirea Principatelor Române din 1859 a consfințit denumirea România cu un sens limitat, în timp ce Unirea din 1918 a însemnat punerea în valoare a sensului celui mai larg al noii denumiri (*ibidem*: 214).

În istoria terminologiei românești, capitolele referitoare la termenii populari și regionali, frazeologisme, importația neologismului în graiurile populare datorează profesorului Stelian Dumistrăcel contribuții fundamentale. De aceea, orice studiu din domeniul lexicologiei românești nu poate avea o fundamentare serioasă și documentată dacă nu sunt consultate și lucrările lingvistului ieșean despre *Neologismul în graiurile populare românești, pe baza Atlasului lingvistic român* (1974), *Elementele vechi și noi în terminologia treieratului în Moldova* (1963), *Cuvinte vechi utilizate în graiuri ca nume ale mașinilor agricole* (1966), *Termes pour les formes de relief. Le rôle de la variable géographique* (1978), *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii* (1980), „Până-n pânzele albe”. *Expresii românești. Biografii – motivații* (2001), *Limbajul publicistic românesc din perspectiva stilurilor funcționale* (2006). Permanenta preocupare pentru studiul expresiilor idiomatice românești, pentru frazeologisme, urmărind clasifi-

careia, definirea acestora în funcție de sfera tematică, de „marcajul temporal”, de „ineditul sau senzaționalul” unor asemenea expresii demonstrează că pentru Stelian Dumistrăcel acest capitol din lexicul românesc reprezintă *le violon d’Ingres*. Autorul propune o grupare a expresiilor idiomatice, luând în considerare momentul utilizării și al apariției acestora în două clase distincte: „1. Expresii idiomatice care au o funcție stilistică nemijlocită (*a-și lua inima-n dinți*), *expresii imaginare*, și 2. expresii care pornesc de la un fapt real din domeniul vieții materiale, social-politice numite copii ale realității (*tot îi ninge și-i plouă*)” (Dumistrăcel 1980: 136–137). Cunoașterea deplină a limbajului popular înlesnește autorului detalierea cercetării metaforelor și a expresiilor izvorâte din diferite „terminologii profesionale evocând mediul rural” (*ibidem*: 182). Unele din aceste frazeologisme se regăsesc și în „*Până-n pânzele albe*”. *Expresii românești. Biografii – motivații*. Nu putem încheia acest scurt capitol despre rolul lingvistului Stelian Dumistrăcel în dezvoltarea terminologiei românești fără a aminti serioasele contribuții științifice ale cercetătorului ieșean în realizarea *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, bază de date inestimabilă pentru lingvistica românească.

Vorbind despre evoluția limbii în general, despre vocația filozofică și științifică a limbii, Ioan Oprea readuce în discuție teoriile lui Philippide privitoare la baza de articulație, modificarea psihicului, rolul voinței în stabilirea normelor lingvistice și antropologice, importanța unei lingvistici antropologice.

Conștient de faptul că cercetarea terminologiei filozofice moderne trebuie să fie, în mod obligatoriu, o investigație în istoria culturii noastre, autorul, în lucrările *Lingvistică și filozofie* (1992) și *Terminologia filozofică românească* (1996), analizează nu doar un corpus terminologic, ci o întreagă epocă cu personalități, curente filozofice, traduceri, presă, o viață culturală bogată.

Urmărind cu atenție etapele formării terminologiei filosofice în limba română, Ioan Oprea stabilește unele coordonate metodologice pe care le regăsim în studiul diferitelor limbaje speciale, ca de exemplu: relațiile dintre stil și terminologie, raportul dintre termenii populari și cei științifici (Oprea 1992: 91–92); rolul traducerilor în formarea limbajelor speciale (*ibidem*: 95–97), sursele de împrumut ale termenilor, insistând asupra procedeeleor lingvistice de terminologizare a unor cuvinte sau a unor sintagme realizate prin calchiere. Lingvistul explică „cum se poate converti limbajul în metalimbaj prin perifrază, definiție, calc, glosă și întrebuintarea de cuvinte străine” (*ibidem*: 103). Analiza secvențială a surselor împrumuturilor în analiza terminologiei filosofice a neologismelor, în general, reprezintă una dintre cele mai sensibile cercetări referitoare la etimologia unor lexeme din limbajul științific (Oprea 1996: 255–263). Fără îndoială că scurta noastră prezentare trunchiază complexitatea și profunzimea unor lucrări în care logica se îmbină cu viziunea filozofică a autorului, cu eleganta abordare a evoluției gândirii filosofice naționale și a literaturii de specialitate.

Studiile de terminologie religioasă, de analiză a *limbii bisericești*, cum numea G. Ivănescu *limbajul religios*, cunosc prin scrierile lingvistului Eugen Munteanu o revigorare a interesului către acest aspect al limbii române literare.

Fin cunoscător al limbilor clasice, traducător al unor texte din Sf. Augustin, Munteanu se înscrie în istoria Institutului de Filologie „A. Philippide” prin cărțile sale având ca temă *lexicologia biblică*. Analizele comparative ale diferitelor traduceri ale Bibliei în limba română, analize făcute atât din perspectiva lingvistului, cât și din cea a traducătorului, care s-a confruntat el însuși cu dificultățile translării unui cuvânt, a unui text, au îmbogățit literatura de specialitate cu observații și teorii originale. Eugen Munteanu, în opera de descriere a lexicului religios, accentuează faptul că „traducerea literală, singura îngăduită [de altfel] pentru salvarea integrală a sacralității textului religios” se desfășoară în trei etape: 1. Contactul lingvistic primar și direct responsabil de caracterul artificial al traducerii. 2. Etapa idiomatizării elementelor lingvistice achiziționate prin transfer lingvistic și 3. Etapa asimilării, când elementele semantice și sintactice de împrumut își pierd amprenta străină, adaptându-se la sistemul semantic, morfotic și sintactic al limbii române (Munteanu 1995: 11, 13, 17). O contribuție deosebită a lingvistului ieșean în lexicologia română este aceea a teoretizării *calculului lingvistic*. Pornind de la opiniile predecesorilor care văd în calcul lingvistic o formă de creativitate, Eugen Munteanu delimitează două tipuri de calcuri:

calc lexical de semnificat, unde se află unități lexicale primare care vizează exclusiv semnificații lexicali, și *calc lexical de expresie*, prin care se realizează o transpunere exactă sau aproximativă a unui compus sau a unui derivat străin într-o altă limbă însoțită de un transfer semantic, [ajungându-se, astfel,] la apariția în limba primitoare a unei noi unități lexicale (*ibidem*: 169).

Pe lângă denumirile propuse de Eugen Munteanu calcurilor, identificarea și comentariile la inventarul termenilor religioși fac din studiul lexicologiei biblice o lectură absolut necesară înțelegerii procesului evolutiv al limbajului religios românesc.

Despre contribuția Gabrielei Haja în domeniul studiilor de terminologie științifică, Al. Andriescu, prefațând lucrarea *Terminologia teatrală românească*, notează următoarele:

O lucrare de lexicologie consacrată teatrului interesează într-o egală măsură istoria limbii române literare, istoria literaturii, istoria culturii în multiplele sale aspecte, sociolingvistica ca și socioliteratura, dar și etnologia prin existența unui teatru popular și, de asemenea, poetica, prin specificul creației dramatice (Andriescu 2005).

Trebuie să subliniem faptul că perspectiva pluridisciplinară a lucrărilor de terminologie este, de altfel, o abordare necesară oricărui studiu de terminologie.

După o privire diacronică a lucrărilor de terminologie din spațiul lingvistic românesc, autoarea își definește metoda de investigare a terminologiei teatrale demonstrând în capitolele despre textul de teatru, prezentarea terminologiei privitoare la teatru și originea structurii terminologiei române privitoare la teatru cât de complex și important este acest domeniu în ansamblul culturii române în general. Ca în mai toate studiile de terminologie, și în lucrarea Gabrielei Haja sunt frecvente trimiteri la limbajul popular, la terminologia populară din manifestările folclorice românești care au caracter dramatic. Analiza cronicilor dramatice din presa secolului al XIX-lea dovedește coexistența termenilor populari și a calcurilor lexicale cu numeroase neologisme, multe dintre acestea insuficient adaptate. Clasificarea termenilor după criteriul etimologiei, al sensului, după criteriul cronologic și al circulației demonstrează seriozitatea documentației autoarei în realizarea acestui capitol al terminologiei științifice românești.

Printre ultimele lucrări din domeniul terminologiei științifice realizate de cercetătorii Institutului „A. Philippide” se află și studiul *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific vs. popular)*, un volum colectiv coordonat de Cristina Florescu și publicat în 2015. În laborioasa activitate de inventariere, clasificare și fine analize semasiologice avizate privind termenii meteorologici, lingviștii au colaborat cu specialiștii meteorologi pentru o mai bună înțelegere a termenilor, a adevărului științific. Volumul este structurat în câteva părți distincte: o introducere, în care aflăm teoretizări și explicații privind metodele de cercetare și sursele bibliografice, un capitol care însumează articolele autorilor volumului despre nebulozități, radiații, vânturi, termenii meteorologici în presă, în dialectul aromân, în vocabularul gastro-nomic, și un capitol destinat dicționarului fenomenelor atmosferice.

Lucrarea, în ansamblul ei, este interesantă și reprezintă, fără îndoială, un câștig pentru studiul terminologiei științifice românești, în general. Autorii pornesc de la unele teoretizări ale școlii bucureștene de terminologie considerate ca fiind cele mai potrivite pentru explorarea și inventarul termenilor meteorologici. Afirmția autorilor cum că „înaintea prezentului proiect nu s-a făcut o analiză punctuală extinsă între o terminologie științifică și terminologia populară echivalentă” (Florescu 2015: 25) este mult prea categorică. Dacă, strict, pentru domeniul meteorologiei, afirmația este justificată, în ceea ce privește studiile de terminologie științifică în limba română, fie că vorbim de geografie, chimie, fizică, teatru, medicină, filozofie etc., întotdeauna autorii au avut ca punct de plecare *sursa internă, limbajul popular*, analizând polisemantismul termenilor, calcurile, disponibilitățile derivative, metaforele, expresiile idiomatice.

Articolele de autor sunt extrem de interesante și riguros documentate, reprezentând modele de analiză lexicologică. Orientarea către domeniul gastronomiei – „o deschidere exegetică către alte sfere analitice” – este în concordanță cu interesul mediatic pentru domeniul amintit. Selectarea de către

autoare a unor expresii construite pe termenii *ploaie* și *zăpadă*, sintagme folosite în mod frecvent în rețetele de bucate: *a turna (grîșul, făina) în ploaie, albușuri bătute omăt sau zăpadă* demonstrează că între meteorologie și bucătărie se pot găsi uneori apropieri terminologice și stilistice. Autoarea deschide o paranteză referitoare la metaforizare, capitol la care exemplele din cărțile de bucate ale lui Al.O. Teodoreanu i-ar fi îmbogățit inventarul cercetat. De asemenea, expresiile idiomatice din dicționarul profesorului Stelian Dumistrăcel, *Până-n pânzele albe*, ar fi ilustrat cu numeroase frazeologisme procesul de metaforizare și interferența dintre limbajul gastronomic și alte limbaje.

Cea mai consistentă secvență a volumului este *Dicționarul fenomenelor atmosferice*, inventar realizat, așa cum precizează autorii, după „toate criteriile lingvistice utilizate în tehnica lexicografică specializată (privire diacronică, analiza sinonimelor, a lexemelor derivate, a etimologiei etc.” (Florescu 2015: 25–26).

Nu știm în ce măsură acest articol care păcătuiește prin istorism și, inevitabil, prin subiectivism, a oferit cititorului o imagine cât mai aproape de realitate, a valorii, a importanței școlii ieșene de lexicologie de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași. Amintindu-ne de avatarurile cunoașterii umane așa cum le rezuma Chomsky, ne-am putea întreba precum Orwell: „de ce știm și înțelegem atât de puțin, deși datele disponibile nouă sunt atât de bogate” (Chomsky 1996: 9). Rămâne ca unele notații care v-au reamintit capitole interesante ale cercetării științifice de la Institutul „A. Philippide” să vă îndrepte spre textele fundamentale ale lexicologiei ieșene, unde cu siguranță se pot descoperi alte și alte teme de cercetare pentru viitorul acestui for de cultură căruia îi urăm, acum la ceas aniversar, existență îndelungată și rodnică!

Bibliografie

- Andriescu 2005: Al. Andriescu, *Prefață* la Haja 2005.
- Arvinte 1957: Vasile Arvinte, *Terminologia exploataării lemnului și plutăritului*, „Studii și cercetări științifice”, VIII (1957), fasc. 1, Iași, Editura Academiei, p. 1–186.
- Arvinte 1963: *Din terminologia corpului omenesc: „șold”, „coapsă”, „pulpă” (pe baza ALR). Încercare de analiză structurală a lexicului*, „Studii și cercetări lingvistice”, XIV, nr. 4, București, 1963, p. 439–455.
- Arvinte 1983: Vasile Arvinte, *Român, Românesc, România, studiu filologic*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Arvinte 2002: Vasile Arvinte, *Raporturi lingvistice româno-germane. Contribuții etimologice*, Bacău, Editura Egal.
- Chomsky 1996: Noam Chomsky, *Cunoașterea limbii*, București, Editura Științifică.
- Dumistrăcel 1974: Stelian Dumistrăcel, *Neologismul în graiurile populare românești, pe baza Atlasului lingvistic român*, Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” (teză de doctorat).
- Dumistrăcel 1963: Stelian Dumistrăcel, *Elemente vechi și noi în terminologia treieratului în Moldova*, „Studii și cercetări științifice”, XIV, 1963, 2, p. 245–281.

- Dumistrăcel 1967: Stelian Dumistrăcel, *Cuvinte vechi utilizate în graiuri ca nume ale mașinilor agricole*, „Limba română”, XV, 1966, 1, p. 73–81.
- Dumistrăcel 1980: Stelian Dumistrăcel, *Lexic românesc. Cuvinte, metafore, expresii*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Dumistrăcel 2001: Stelian Dumistrăcel, „Până-n pânzele albe”. *Expresii românești. Biografii – motivații*, Iași, Institutul European.
- Florescu 2015: Cristina Florescu (coord.), *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific vs. popular)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Haja 2005: Gabriela Haja, *Terminologia teatrală românească*, Iași, Editura T.
- Istrate 1948: *Noțiunea «femeie stricată» și terminologie animală*, „Buletinul Institutului de Filologie Română «A. Philippide»”, vol. XI – XII, 1944–1945, Iași, Tipografia Al. Țerek.
- Istrate 1970: *Terminologia cromatică în limba română*, în *Actele celui de-al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică*, București, Editura Academiei.
- Ivănescu 1980: G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iași, Editura Junimea.
- Munteanu 1995: Eugen Munteanu, *Studii de lexicologie biblică*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Oprea 1992: Ioan Oprea, *Lingvistică și filozofie*, Iași, Institutul European.
- Oprea 1996: Ioan Oprea, *Terminologia filosofică românească modernă*, București, Editura Științifică.
- Ursu 1962: N.A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică.
- Ursu 2004: N.A. Ursu, Despina Ursu, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare. 1760–1860*, Iași, Editura Cronica.

Terminology Studies in the History of the “A. Philippide” Institute of Romanian Philology from Iași

In an earlier work I underlined the fact that, in Romanian linguistics, the study of special languages, of the terminology of various special domains, started with the work of researcher N.A. Ursu from Iași, *The Formation of Romanian Scientific Terminology* (1962), a fundamental writing from which derived all the other studies focused on the *word* becoming the *term*. Paraphrasing Dostoevsky's statement concerning the Russian writers who emerged from Gogol's *Overcoat*, we think that in the field of Romanian terminology, all Romanian terminologists emerged from the “overcoat” of Professor N.A. Ursu, the author of the first scientific study on the terminology in areas such as geography, natural sciences, agronomy, medicine, physics, chemistry and mathematics. Prior to this research, another great linguist from Iași, Gheorghe Ivănescu, analyzed *philosophical terminology*, a fascinating linguistic territory rediscovered and commented in detail by I. Oprea in his books: *Linguistics and Philosophy*, *Modern Romanian Philosophical Terminology* and by Eugen Munteanu in *Aspects of Lexical Creativity in the Current Philosophical Terminology*.

In parallel with the research in the field of dialectology, with the field investigations for the realization of fundamental works by the researchers at the “A. Philippide” Institute of Romanian Philology, such as language atlases, *NALR. Moldavia and Bucovina*, studies on the terminology of various folk crafts (log driving, forestry,

agricultural machinery etc.) were written, reference papers in Romanian linguistics, belonging to professors V. Arvinte and Stelian Dumistrăcel. Gavril Istrate becomes known in the history of Romanian terminology with the work on *chromatic terminology* and Despina Ursu and G. Haja through the serious and documented analysis of the *terminology of theater*. Among the recent studies in the field of terminology at the “A. Philippide” Institute of Romanian Philology, there is also the *Romanian Meteorological Terminology (scientific vs. popular) of weather conditions*, a collective work coordinated and edited by Cristina Florescu.

In all these scientific researches, we find not only the thematic inventories of words from various scientific domains or specific folk crafts, but also the theoretizations based on comparative analyses, detailed observations on the particularities of different special languages, concerns for identifying the lexical sources underlying different terminologies, the accentuation of the existing interferences between different special languages or between the terminology and the common language. Considering the precedence of the research in the field of Romanian terminology at the “A. Philippide” Institute, the richness and variety of the lexical material, the originality and the novelty of the studies, we are convinced that on the occasion of the anniversary, it is not superfluous to remind and emphasize the existence of these extraordinary achievements of Romanian linguistics.